
KOMMUNPLAN OCH BUDGET FÖR 2027

miljöpartiet de gröna
Tyresö

Innehåll

Skydda och utveckla naturen.....	4
Hållbara och klimatsmarta transporter	5
En trygg uppväxt	6
Barn- och utbildningsnämnden.....	7
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	9
Arbetsmarknads- och socialnämnden.....	10
Äldre- och omsorgsnämnden	11
Kultur- och fritidsnämnden	13
Byggnadsnämnden.....	15
Samhällsbyggnads- och hållbarhetsnämnden	15
Tyresös trafik	17
Tyresös energi	19
Tyresös klimat och utveckling.....	20
Kommunstyrelsen	22
Tyresö Bostäder AB	25
Ekonomiska förutsättningar	26
Barnkonsekvensanalys	28

GRÖNA SKÖNA TYRESÖ

Vi i Miljöpartiet strävar efter ett samhälle där människor kan må bra, utan att vi överskrider planetens ekologiska gränser. Vi som lever här och nu ska överlämna en bättre värld till våra barn och barnbarn. I Tyresö kan vi leva det goda livet.

En natur i balans är förutsättningen för mänskligt liv. Tyresö har goda förutsättningar att bidra till en rik biologisk mångfald. Vi ser till att skydda värdefulla naturområden som Barnsjöskogen och Amaryllis. Våra boendemiljöer och skolgårdar ska ha gott om träd som ger skugga och naturliga markmaterial som släpper igenom vatten och förhindrar översvämningar.

Miljöpartiets fokus är minskade utsläpp, framförallt från transporter som är största utsläppskällan i Tyresö. När Miljöpartiet ingick i det politiska styret 2018-2024, beslutades att Tyresö skulle nå nettonollutsläpp 2030. Vi arbetade fokuserat, men under Socialdemokraternas och Moderaternas fortsatta ledning har klimatarbetet prioriterats ner. Därutöver har regeringens klimatpolitik lett till kraftigt ökade utsläpp från fossila drivmedel, vilket drabbat Tyresö i mycket hög grad. Tiden rinner iväg och klimatmålet blir allt svårare att nå utan en skarp kursändring.

Vi ger mer utrymme för de resurseffektiva trafikslagen: gång, cykel och kollektivtrafik. På köpet får vi bättre framkomlighet på vägarna, mindre avgaser och partiklar, mindre buller och minskad risk för trafikolyckor. Vi får också mer plats för grönska istället för parkeringar och slipper dyra vägutbyggnader för biltrafiken. Vi bygger smarta och förnybara energilösningar och stimulerar den cirkulära ekonomin genom mer återbruk av allt från skridskor till hela fastigheter.

Vi prioriterar också social hållbarhet. Samhället behöver arbeta mer aktivt för att förebygga utanförskap och ge stöd till unga i risksituationer, så att de kan få hjälp att komma tillbaka på rätt väg. Vi vill ge tidiga och samordnade insatser för barn och unga i behov av stöd och gränssättning. Det kräver en stark elevhälsa och ett kraftfullt förebyggande arbete.

I Tyresö finns en plats för alla, oavsett om du flyttat hit från en annan kommun, är nyfödd, eller flytt undan krig och förtryck. Här finns en meningsfull vardag och stimulerande fritid. Alla ska kunna vara med och bidra till vårt samhälle. Den som känner sig behövd, vill också ge tillbaka. Alla kan någon gång tappa fotfästet och då ska ett starkt socialt skyddsnät finnas som stöttar innan problemen blir ohanterliga.

Vår gröna ideologiska kompass innebär att vi alltid kommer kämpa för ett samhälle som är rättvist, fritt och hållbart. Det innebär att vi, med mod och långsiktighet, tänker på helheten: säkrar naturens och människans bästa – idag och för kommande generationer. Den gröna ideologin handlar i slutändan om att när vi tar hand om vår planet så tar vi också hand om oss själva.

FOKUSOMRÅDEN 2027-2030

Här följer fokusområden för de kommande åren. Några av de viktigaste punkterna på dessa områden presenteras, fler punkter finns på respektive nämndområde.

Skydda och utveckla naturen

Naturen och klimatet är i kris. Våra livsuppehållande system på jorden riskerar kollaps och utvecklingen går åt fel håll. Vi måste göra allt som går för att vända denna utveckling. Vi har alla ett ansvar, individ, kommun, stat och världssamfund. Ingen är för liten för att göra skillnad. De många små insatserna är det som tillsammans skapar omställning. Tyresö ska göra sin del.

Klimatet är det som fått mest uppmärksamhet på senare år. Men krisen för naturen, artrikedomen och den biologiska mångfalden är minst lika stor. Dessa kriser hänger ihop. Vi människor är beroende av både ett stabilt klimat och en naturmiljö som kan leverera ren luft, rent vatten och mat på bordet. Sedan 1970 har bestånden av däggdjur, fiskar, fåglar, groddjur och kräldjur i snitt minskat med 73 procent, visar WWF:s Living Planet Report. Naturresurserna överutnyttjas. I Sverige lever vi som om vi hade 4,2 jordklot till vårt förfogande. Det är naturligtvis inte hållbart. Vi behöver skydda den värdefulla natur vi har kvar. Vi värnar biologisk mångfald och våra härliga grönområden.

Vi vill:

- ✓ Inrätta naturreservat Barnsjöskogen.
- ✓ Skapa kommunens första marina naturreservat.
- ✓ Skydda Amaryllis och inte bygga bort värdefulla grönområden.
- ✓ Förbättra vattenkvaliteten i våra sjöar och havsvikar.
- ✓ Erbjuder stadsodling i alla kommundelar.
- ✓ Stärka Naturskolan och naturguideverksamheten.

Hållbara och klimatsmarta transporter

Utsläppen av växthusgaser fortsätter. Med nuvarande trender ser världen ut att vara på väg mot tre graders uppvärmning till år 2100, dubbelt så mycket som Parisavtalets 1,5 grader. Att bara fokusera på den globala genomsnittliga temperaturökningen kan dock leda till missförstånd. Det stora problemet är att en högre temperatur i atmosfären ger ett instabilt klimat. Torka, värmeböljor, bränder, skyfall, skred, stranderosion, uteblivna skördar, invasiva arter, opålitliga leveranskedjor. Listan kan göras lång och problemen blir värre ju större utsläpp vi har.

I Tyresö tog vi i Miljöpartiet (när vi ingick i styret) fram en koldioxidbudget och en klimatplan, för att göra vår del i att minska utsläppen av växthusgaser. Vi ska göra det vi kan för att nå det beslutade målet om nettonollutsläpp av territoriella växthusgaser från Tyresö 2030. Det är en rejäl utmaning, eftersom utvecklingen gått åt fel håll de senaste åren. Samtidigt kommer vi behöva göra mycket för att anpassa oss efter de klimatförändringar som vi vet är oundvikliga.

Trafiken står för de största klimatutsläppen i Tyresö. När fler kan välja gång, cykel eller kollektivtrafik minskar utsläppen, samtidigt som det är mer kostnads- och yteffektivt. Vi mår bättre av mer rörelse i vardagen och av att slippa avgaser och partiklar. Dessutom förbättras framkomligheten för dem som behöver bilen, när fler kan välja andra trafikslag. Vi vill förbättra bussarnas framkomlighet, framförallt på Bollmoravägen och Tyresövägen. Vi vill säkra skolvägarna så att föräldrar vågar låta sina barn gå och cykla till skolan.

Vi vill:

- ✓ Göra en kraftig utbyggnad av cykelvägnätet för att förbättra framkomligheten och minska utsläppen och därmed nå målet om 20% av resandet med cykel i kommunen år 2030, i enlighet med regionala mål och översiktsplanen.
- ✓ Skapa fler laddplatser för elbilar, vid boendet, vid arbetet och på offentliga platser.
- ✓ Utveckla busstrafiken till city och göra det enklare att resa inom Tyresö och till grannkommunerna.
- ✓ Inrätta medborgarråd för cykelfrågor för Tyresöborna.

En trygg uppväxt

Samhället behöver arbeta aktivt för att förebygga utanförskap och ge stöd till unga i riskmiljöer så att de kan få hjälp att komma tillbaka på rätt spår. Vi vill öka kommunens förmåga att ge tidiga och samordnade insatser för barn och unga i behov av stöd och gränssättning. Det kräver en stark elevhälsa och ett kraftfullt förebyggande arbete.

Vi vill:

- ✓ Införa socialsekreterare stationerade på Tyresös skolor.
- ✓ Inrätta fler familjecentraler.
- ✓ Stärka fältassistenterna och annan uppsökande verksamhet.
- ✓ Utöka samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid.
- ✓ Införa metoden MST-CAN (Multisystemisk terapi - Child Abuse and Neglect), en intensiv behandling som riktar sig till hela familjen för att förhindra att barn hamnar i kriminalitet.

MILJÖPARTIETS FÖRSLAG PER VERKSAMHETSOMRÅDE

Barn- och utbildningsnämnden

Förändring jämfört med styret +13 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Förskola

Grundskola

Måltidsservice

Förskolan och skolan är nycklar för att skapa ett jämlikt samhälle som ger alla likvärdiga möjligheter och bidrar till att utjämna klasskillnader från en generation till en annan. Kunskap, kreativitet, innovation, entreprenörskap och demokratiska förmågor är avgörande för att hitta nya lösningar på dagens samhällsutmaningar.

För att utveckla förmågorna krävs många trygga vuxenkontakter, som i sin tur behöver goda förutsättningar. Oavsett vilken skola du går på ska du veta att du får en god utbildning och stöd av vuxna på det sätt du behöver. Vi vill att fler skolor ska gå över till tvålärarsystem, där två mentorer gemensamt har ansvar för en helklass. Det ger flexibilitet i arbetet och skapar möjligheter för att nyttja resurserna effektivt.

Våra lärare behöver få fokusera mer på undervisning och mindre på administration. Vi vill se fler funktioner i skolan som avlastar lärarens arbete – skolbibliotekarier, kuratorer och andra viktiga funktioner som skolan och eleverna är i behov av. Vi vill snarast möjligt ge alla skolor tillgång till skolbibliotek med bibliotekarier.

Vi vill förbättra kommunens förmåga att ge tidiga och samordnade insatser till barn och unga i behov av stöd. Vi vill stärka samverkan mellan socialtjänst och skola, till exempel genom socialsekreterare med stationering i skolor.

Skolgårdar med mycket grönska och naturliga markmaterial har flera fördelar. Naturliga material stimulerar till en mer varierad och kreativ lek, och kan bidra till att bryta upp stereotypa mönster i leken. Fler träd skapar skugga som skyddar mot solstrålning och värmeböljor. Naturmaterial släpper igenom vatten och minskar risken för översvämningar.

Vi vill införa så kallade SAO-jobb (studiemotiverande arbetslivsorientering) för högstadiel elever, där elever får arbeta ett par timmar i veckan på en arbetsplats under ett helt läsår istället för traditionell prao. Sao-jobb är en samverkan med det

lokala näringslivet och kommunens verksamheter som bidrar till praktikplatser och framtida arbetsmöjligheter. För att få Sao-jobb måste skolarbetet samtidigt skötas.

Måltiderna i förskola och skola är en viktig del av dagen och den pedagogiska verksamheten. Skolans mat ska vara god, varierad och klimatsmart. Målet om 60 procent ekologisk mat till år 2030 ska uppnås.

Våra satsningar:

- ✓ Införa skolsocionomer på Tyresös skolor för en mer tillgänglig och närvarande socialtjänst (se även arbetsmarknads- och socialnämnden).
- ✓ Införa bemannade skolbibliotek i alla skolor.
- ✓ Öka andelen ekologisk mat till 60 procent år 2030.
- ✓ Bygga om 1-2 förskole-/skolgårdar enligt principerna om grön skolgård.
- ✓ Ta fram prioriteringsordning för hur övriga förskole-/skolgårdarna ska byggas om enligt principerna om grön skolgård.
- ✓ Utreda med syfte att införa hur fler skolor kan gå över till tvåläraresystem.
- ✓ Införa fler funktioner i skolan som avlastar lärarens arbete.
- ✓ Införa Sao-jobb som praktik för högstadieelever.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Förändring jämfört med styret +1 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Gymnasieskola

Vuxenutbildning

Tyresö ska erbjuda en bredd av gymnasie- och vuxenutbildningar. Vi ser positivt på att gymnasiet återigen erbjuder teoretiska program, och vi vill införa ytterligare teoretiska program framöver. Vi tror på det livslånga lärandet där det finns många chanser att om- och vidareutbilda sig. Komvux, SFI och anpassad gymnasieskola är viktiga för att alla ska ha chansen att få kunskaper som kan bidra till individens och samhällets utveckling. Samverkan med det lokala näringslivet och kommunens verksamheter bidrar till praktikplatser och framtida arbetsmöjligheter.

Världen står inför enorma utmaningar på klimat- och miljöområdet. Därför ska alla gymnasie- och vuxenutbildningar bidra till att framtidens yrkesaktiva har fått de kunskaper och verktyg som behövs för att bli delaktiga i lösningen på klimat- och miljöutmaningarna.

Med hållbarhets- och innovationsprofil på utbildningarna styr vi mot det målet. Skolmiljön i sig ska också bidra till detta mål. Vi vill utveckla gymnasiet och vuxenutbildningens fastigheter till att ligga i framkant vad gäller hållbar drift och förvaltning. Sunda material och smarta energilösningar är långsiktiga investeringar för en god studiemiljö och sänkta driftskostnader. Även skolmaten ska bidra till målet. Vi vill se samma mål som i för- och grundskolan, dvs minst 60 procent ekologisk mat till 2030.

Gymnasieåren kan vara en tuff tid för många elever. Vi vill fortsätta att stärka elevhälsan och förbättra tillgängligheten. Det ska vara lätt att be om hjälp när den psykiska eller fysiska hälsan sviktar.

Våra satsningar:

- ✓ Verka för fler studieförberedande program på gymnasiet.
- ✓ Utveckla utbildningarna med hållbarhets- och innovationsprofil.
- ✓ Utveckla gymnasiets fastighet till en föregångare inom miljösmarta lösningar.
- ✓ Öka andelen ekologisk mat om 60 procent år 2030.
- ✓ Förbättra tillgängligheten till elevhälsan.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Förändring jämfört med styret +17 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Individ- och familjeomsorg

I Tyresö ska alla kunna leva ett fullgott liv och bli bemötta med värdighet och respekt. Alla människor kan behöva extra stöd under någon period i livet för att klara av en svår familjesituation, ta sig ur ekonomiska bekymmer eller skadliga vanor. När människor av olika anledningar behöver stöd, ska samhället erbjuda de bästa möjliga insatserna. Samtidigt måste vi göra allt vi kan för att förebygga att människor hamnar i social utsatthet som till exempel brottslighet eller missbruk.

En lyckad skolnärvaro minskar risken för psykisk ohälsa, utanförskap och kriminalitet. Därför är det viktigt att tidigt uppmärksamma elever som riskerar hög frånvaro i skolan. Vi vill förebygga dessa problem tidigt genom att införa fler familjecentraler och skolsocionomer som jobbar i en nära samverkan med kommunens skolor, för att genom ökad närvaro i skolan främja elevens psykiska hälsa och måluppfyllelse. Skolorna i kommunen har möjlighet att kontakta skolsocionomerna för råd och stöd gällande både förebyggande arbete samt vid tidiga frånvaromönster hos eleverna. De forum som finns idag räcker inte och därför behöver socialtjänstens närvaro och samarbete i skolan utökas.

Att det finns vuxna i barn och ungas fritid som de har ett förtroende för, är viktigt. Dessa vuxna kan se tendenser till ohälsa, missbruk och utanförskap innan det gått för långt. Fältassistenter, fritidspedagoger, idrottsledare och parklekspersonal är några av de yrkesgrupper som kommer i kontakt med unga på deras fritid. Vi vill stärka dessa verksamheter och öka deras närvaro även i den digitala världen.

Att få utvecklas i sitt föräldraskap genom reflektion och erfarenhetsutbyte kan förebygga många problem. Särskilt för föräldrar till barn med neuropsykiatriska diagnoser kan föräldrautbildningar vara värdefulla. Vi vill satsa mer och nå ut till fler föräldrar om kommunens program med föräldrautbildningar.

Vi vill öka stödet till familjehem och familjehemsplacerade barn gällande barnets skolgång, till exempel genom en särskild satsning på Skolfam som syftar till att stödja skolgången för familjehemsplacerade barn.

Vi vill göra mer för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, att komma in i en sysselsättning. Arbetsintegrerande sociala företag som erbjuder arbetsträning, meningsfull sysselsättning och rehabilitering är en modell vi förespråkar. Projektet Trappsteget, som var ett samarbete mellan Tyresö Bostäder och Tyresö kommun, är också något vi vill återinföra. Där erbjöds nyanlända kvinnor arbete inom Tyresö Bostäders egen verksamhet, samtidigt som kommunen tillhandahöll introduktion och handledning i yrket, stöd i svenska språket, kunskaper i datoranvändning, jämställdhet, friskvård, hantering av hot och våld samt hjärt- och lungräddning.

Den strukturella hemlösheten är ett stort problem i Stockholmsregionen, så även i Tyresö. Människor i strukturell hemlöshet saknar egen bostad för att de inte har ekonomiska förutsättningar att ta sig in på den vanliga bostadsmarknaden. Kommunen ska jobba tillsammans med bostadsbolagen för att få fler vägar in på bostadsmarknaden. För att kunna bygga billigare bostäder behövs statliga stöd. Kommunen ska uppvakta regeringen om behovet av stöd till bostadsbyggandet.

Våra satsningar:

- ✓ Införa skolsocionomer på Tyresös skolor för en mer tillgänglig och närvarande socialtjänst.
- ✓ Utöka resurserna till uppsökande verksamhet i barns fritid.
- ✓ Utöka resurser till föräldraskapsstöd och föräldrautbildningar, särskilt för föräldrar till barn med NPF.
- ✓ Stärka stödet till familjehemsplacerade barn med syfte att stödja skolgången.
- ✓ Utveckla projekt för dem som står långt från arbetsmarknaden.
- ✓ Utveckla fler arbetsintegrerande sociala företag.

Äldre- och omsorgsnämnden

Förändring jämfört med styret +2 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Äldreomsorg

Det blir allt fler äldre i Tyresö. Hur friskt och fritt livet utvecklas på äldre dagar är till stor del beroende av varje persons boendesituation. Alla äldre ska kunna välja mellan att bo hemma länge eller flytta till ett annat boende. De vård- och omsorgsboenden (tidigare kallat äldreboenden) som kommunen erbjuder ska upplevas som hemtrevliga, stimulerande och trygga. Måltiderna ska vara aptitliga, varierade och näringsriktiga. Vi vill nå målet om att öka andelen ekologisk mat till 60 procent år 2030.

Oavsett boendeform ska äldre erbjudas ett rikt kultur- och fritidsliv och möjlighet till träffpunkter. Vi vill se en träffpunkt för äldre i varje kommunal del. Lokaler kan samsas med lokaler för ungas fritid, och vi vill även pröva om verksamheterna kan mötas för aktiviteter över generationsgränserna. Vi vill också utveckla fritidsverksamhet för barn och unga med särskilda behov.

Allt fler blir någon gång i livet anhörigvårdare. Vi vill stärka stödet till dem som hjälper till att vårda anhöriga, exempelvis genom utbildning, samtalsstöd och avlastning.

Samhället blir alltmer digitaliserat. Detta kan vara en utmaning för många äldre. Vi vill stärka stödet till äldre att hantera den digitala vardagen. Vi vill också öka kunskapen om hur man undviker bedrägerier på nätet.

Alla personer oavsett funktionsvariation ska kunna leva ett gott liv och ha möjlighet att påverka beslut som rör vardagen. Personer som har rätt till stöd enligt LSS ska erbjudas en daglig sysselsättning som är meningsfull, rolig och utvecklande.

Vi vill se en mångfald av aktörer inom äldreomsorgen. Det nya vård- och omsorgsboendet i Tyresö Strand ska drivas i kommunal regi.

Öppna förskolan och fritidsverksamheten ska inte exkludera barn med särskilda behov. Vi vill att den öppna förskolan ska ha kompetens att välkomna familjer med barn med särskilda behov. Fritidsgårdsverksamhet för barn med särskilda behov ska erbjudas även för dem som går på mellanstadiet.

Våra satsningar:

- ✓ Ha en träffpunkt för äldre i varje kommunal del med möjlighet att samverka med fritidsverksamhet för unga.
- ✓ Öppen förskola för familjer med barn med särskilda behov.
- ✓ Stärka stödet till dem som hjälper till att vårda anhöriga, genom bland annat utbildning, samtalsstöd och avlastning.
- ✓ Stöd till äldre att hantera den digitala vardagen och ökad trygghet för äldre på Internet.
- ✓ Öka andelen ekologisk mat till 60 procent år 2030.

Kultur- och fritidsnämnden

Förändring jämfört med styret +3 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Bibliotek, kultur och fritid

Tillgången till kultur, motion och friluftsliv är viktigt för att kunna leva ett rikt liv. Vi vill säkerställa att Tyresö erbjuder kultur- och fritidsaktiviteter som utmanar, engagerar, utvecklar och berikar alla medborgare. Barn och unga ska kunna ha en meningsfull fritid, oavsett storleken på föräldrars plånböcker.

Vi vill ha parklek i Tyresö som är en öppen och kostnadsfri lek- och fritidsverksamhet, med främst uteaktiviteter anpassade efter årstiden. Till en parklek är alla välkomna, men fokus ligger på barn och unga. Parkleken bemannas av utbildade pedagoger och som kan vara en viktig vuxenkontakt för barn och unga, där man möts under öppna och icke-formella former. En parklek fyller många funktioner, det kan vara en samlingsplats för området den ligger i. Men det främsta syftet är att erbjuda lek och glädje! En första parklek byggs lämpligen i anslutning till befintliga aktivitetsytor i Wättingestråket.

Tyresös natur är en enorm källa till en positiv fritid. Vi vill att kommunen tar fram en friluftsstrategi. Åtta av tio skolbarn når inte rekommendationen om en timmes fysisk aktivitet per dag. Samtidigt är hälsovinster för barn som vistas i gröna miljöer välbelagda inom en rad områden, visar Folkhälsomyndigheten i deras rapport. Trots det har andelen barn som vistas varje dag i naturen sjunkit från 78 procent 2003 till 49 procent 2019. Undersökningar visar att de kommuner som har en politiskt beslutad friluftsstrategi, får mer framgång med att utveckla friluftslivet, och får fler att ta del av det som naturen har att erbjuda.

Det organiserade idrotts- och kulturlivet är väl utvecklat i Tyresö. Vi vill se mer möjligheter till spontant idrottande och kulturutövande. Enkla och kostnadsfria alternativ kan vara en väg in till föreningsliv för dem som inte är organiserade idag. Organiserande av öppna kulturevenemang för exempelvis dans och spontana aktiviteter inom breddsporter som fotboll och basket, har visat sig ha goda effekter där det prövats.

Samtidigt så ska föreningsaktiviteter vara tillgängliga för fler än idag. Att vara aktiv i en idrottsförening har blivit allt dyrare. På tjugo år har det enligt Riksidrottsförbundet blivit dubbelt så dyrt för barn och unga att utöva idrott i en förening. I Tyresö ska möjligheterna att utöva lek, idrott och kultur vara för alla.

Vi vill pröva en modell där större idrottsföreningar inrättar en social fond som innebär att föreningen kan stötta barn och unga som har svårt att betala för exempelvis terminsavgifter och idrottsutrustning. Vi vill också utöka fritidsbankens verksamhet med minst en anläggning till i kommunen.

Kulturskolan är en viktig del av Tyresös kultur- och fritidsliv. Forskning visar att barn som får ägna sig åt musik, teater, dans eller bild får bättre skolresultat, stärkt självkänsla och ökad kreativitet. Kulturskolan är ofta det första steget in i en livslång relation till kultur – både som utövare och publik. Avgifterna till kulturskolan ska därför hållas låga. Verksamheten ska vara uppsökande, synas i skolor och fritidsmiljöer, och aktivt nå barn och unga, även dem som inte söker sig dit själva.

I våra friluftsområden och vid platser för spontan träning och idrott, vill vi också att det ska finnas tillgång till toaletter och möjlighet att fylla på sin vattenflaska.

Tyresös torp och gårdar är en oersättlig del av kommunens kulturarv. Vi vill att kommunen omgående påbörjar arbetet med att rusta kulturfastigheterna i enlighet med den plan som tagits fram. Först på listan är Rundmars gård.

Tyresös bibliotek har en rad uppskattade aktiviteter som exempelvis schack och rollspel. Vi vill ge biblioteken i uppdrag att ordna kurser i ämnen som kan stärka vår gemensamma civila beredskap.

Våra satsningar:

- ✓ En parklek i varje kommundel med början i Bollmora.
- ✓ Ta fram en friluftsstrategi för Tyresö.
- ✓ Pröva en modell med social fond för större idrottsföreningar för att stötta barn och unga.
- ✓ Skapa platser för spontankultur.
- ✓ Inrätta en försöksverksamhet för spontanidrott, till att börja med fotboll och basket.
- ✓ Ha fler prova-på tillfällen med kulturskolan.
- ✓ Tillgång till toaletter och vatten i anslutning till spontanidrott och naturreservat.
- ✓ Utöka fritidsbankens verksamhet med minst en anläggning till i kommunen.
- ✓ Rusta upp Tyresös torp och gårdar enligt den plan som finns framtagen. Rundmars gård är först på listan.

Byggnadsnämnden

Verksamhetsområden:

Bygglövsverksamhet

Kommunens bygglövsverksamhet är en viktig del av Tyresös utveckling. När regler tillämpas rättvist och med helhetssyn kan bygglov bidra till att skapa trygga och hållbara miljöer för alla. Bygglövsprocessen ska vara rättssäker, transparent och serviceinriktad – med fokus på att göra det lätt att göra rätt, särskilt för privatpersoner och små aktörer. Det minimerar också kostnaderna. Bygglövsverksamheten ska bidra till att kommunens miljö- och klimatmål nås. Byggnation ska anpassas till natur- och kulturmiljön i området. Smarta energilösningar och lokal energiproduktion ska gynnas.

Samhällsbyggnads- och hållbarhetsnämnden

Förändring jämfört med styret +20 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Samhällsbyggnad och hållbarhet

Hur vi förvaltar och utvecklar naturmiljön och den byggda miljön, är avgörande för omställningen till ett mer hållbart samhälle.

Naturen är fantastisk och levererar en mängd olika ekosystemtjänster till oss helt gratis, om vi bara ser till att vårda och värna den. Ekosystemtjänster är sådant som rening av luft och vatten, upptag av koldioxid och möjligheter till rekreation och friluftsliv.

Den byggda miljön är där vi spenderar mesta delen av våra liv. I våra bostäder, skolor och arbetsplatser och hur vi tar oss däremellan. Hur och var detta byggs, och hur det samverkar med naturmiljön, har en avgörande betydelse för vår miljöpåverkan och våra klimatutsläpp, men också vår livskvalitet.

För att förvalta och utveckla naturmiljön och den byggda miljön behövs planer och strategier. Den övergripande planen är översiktsplanen, Tyresö 2035, som tagits fram i mycket bred politisk enighet i Tyresö. Tyresös översiktsplan är den första i Sverige som tagits fram med FN:s globala mål som utgångspunkt. Det handlar om att utveckla Tyresö på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt.

Tyresös gröna och blå värden ska bevaras och de biologiska spridningsvägarna ska stärkas. Samtidigt ska kommunen fortsätta att bygga bostäder för dem som vill flytta till Tyresö. Barn och unga ska kunna bo kvar eller återvända till kommunen för att bosätta sig. Äldre ska kunna hitta ett väl anpassat boende i kommunen.

Vi vill ha blandad bebyggelse och olika upplåtelseformer i våra kommundelar. Miljöpartiet står helt bakom översiktsplanens inriktning för nya bostäder, att förtäta i centrala, kollektivtrafiknära områden och längs utvalda stråk, och göra dessa mer stadsmässiga, levande och attraktiva boendemiljöer. Det är också viktigt att höja kvaliteten på områdenas grönområden.

Omvandlingsområdet Östra Tyresö, ska utvecklas med varsamhet, parallellt med att trafiksäkra miljöer för alla trafikantslag tillskapas. Vi ser gärna mindre gemensamhetsanläggningar för vatten- och avlopp.

Tyresös natur

Vi vill inrätta det naturreservat kring Barnsjöskogen som planerats i mer än ett decennium. I översiktsplanen står det: "Vid Barnsjön inrättas ett nytt naturreservat. Exakta gränser är inte utredda men två värdekärnor, en nordlig runt Barnsjön och en sydlig runt Gammelströmmen, binds samma med ett grönstråk". 2021 lades ett uppdrag om att ta fram underlag för bildandet av Barnsjöns naturreservat. Ett förslag till avgränsning och föreskrifter togs fram av förvaltningen och skulle gå ut på samråd under 2024. Socialdemokraterna och Moderaterna har dock, i strid med översiktsplanen stoppat naturreservatet. Det är illa att styret så flagrant struntar i översiktsplanens inriktning och de underlag som förvaltningen tagit fram. Arbetet med att inrätta naturreservatet behöver återstartas snarast möjligt.

Det behövs en övergripande plan för hur naturen i Tyresö ska vårdas och utvecklas. En sådan naturvårdsplan har påbörjats, men även här har det politiska styret avbrutit arbetet.

Fler ska få chansen att upptäcka all rikedom som Tyresös natur erbjuder. Vi vill stärka Naturskolan och de uppskattade naturguidningarna. Naturguiderna jobbar både för allmänheten och skolverksamheterna och mer resurser behövs för att utöka denna verksamhet.

Genom Tyresö löper en av Stockholmsregionens gröna kilar, Tyrestakilen. De gröna kilarna är stråk av naturmark som löper från regionens omgivningar och in mot centrala Stockholm. Tyresö har tagit på sig att stärka de svaga sambanden i Tyrestakilen, där framförallt Tyresövägen idag utgör en barriär. Vi vill se konkreta åtgärder för att stärka den gröna kilen, i Norra Tyresö centrum och vid ridskolan/golfbanan. Även vid Lindalshöjden behövs åtgärder för att stärka de gröna sambanden över Tyresövägen.

Vi anser att ny byggnation i huvudsak ska tillkomma på redan ianspråktagen mark. Men där exploatering av naturmark ändå behöver göras, ska ekologisk kompensation tillämpas. Det innebär att man kompenserar förlust av ekologiska värden, exempelvis genom att plantera nya träd eller skapa en ny våtmark. Vi vill att kommunen ska ta fram riktlinjer för hur ekologisk kompensation ska genomföras i alla byggprojekt där naturmark tas i anspråk.

Många arter påverkas negativt av belysning nattetid. Däribland även människan, som också har behov av att dygnets naturliga variation i ljus fungerar. Allt fler kommuner tar fram en belysningsstrategi, och det vill vi också göra i Tyresö. En belysningsstrategi ger riktlinjer för var och hur utomhusbelysning är lämplig. Samt hur nattlevande arter, som exempelvis många insekter och fladdermöss, kan skyddas från belysning som påverkar deras livsmiljöer negativt.

Invasiva arter är ett ökande problem. Klimatförändringarna gör det lättare för ovälkomna arter att överleva och spridas i vår natur. Vi vill stärka kommunens arbete med att förhindra spridning av dessa arter. Ett sätt är att låta invånarna i kommunen hjälpa till genom en spelliknande app där man rapporterar in vilka arter man har rensat undan, och så får man en liten ekonomisk kompensation för detta. Allt fler kommuner i Sverige låter sina invånare hjälpa till på detta sätt.

Biotopskyddsområden är en skyddsform där ett mindre naturområde med specifika ekologiska värden får ett varaktigt skydd. Ett biotopskyddsområde bildas med stöd av miljöbalken och innebär ett långsiktigt skydd av ett mindre område, som är värdefull livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Vi vill att kommunen utreder lämpliga platser för biotopskyddsområden i Tyresö. Ett första lämpligt område är Amaryllis intill Bollmoravägen, där utredningar har visat att detta område är ett viktigt habitat för ett antal fladdermössarter.

Tyresös trafik

Vägrafiken är Tyresös största källa till utsläpp av växthusgasen koldioxid. För att nå kommunens klimatmål är det därför avgörande att vi ställer om trafiken. Att bara satsa på elbilar kommer inte att räcka, det behövs också en minskning av biltrafiken. När vi satsar på de klimatsmarta och kapacitetsstarka trafikslagen, som gång, cykel och kollektivtrafik, så får vi, också många andra fördelar. Vi får mindre utsläpp av avgaser, mindre buller och lägre risk för trafikolyckor. Vi får bättre framkomlighet och slipper kostnader för dyr utbyggnad av vägar och parkeringar. Vi får en bättre hälsa när vi rör på oss i vardagen och barn och unga blir mindre beroende av föräldrars skjutsande.

Av översiktsplanen framgår att gångtrafikanter och cyklister prioriteras först, sedan kollektivtrafik, nyttotrafik och biltrafik. Denna inriktning har sedan konkretiserats i trafikstrategin "Tyresö styr mot hållbara transporter". Strategin har i sin tur kompletterats med mobilitets- och parkeringsplan, trafik- och framkomlighetsplan, trafiksäkerhetsplan och cykelplan. När Socialdemokraterna och Moderaterna tog över styret, upphävdes samtliga dessa styrdokument. Vi vill att de snarast återtas och uppdateras, samt att målen i trafikstrategin utvärderas löpande. Målen är:

- ✓ Andelen resor som sker med kollektivtrafik uppgår till minst 36% till 2030
- ✓ Andelen resor som sker med cykel uppgår till minst 20% av resorna år 2030

- ✓ Andelen resor som sker till fots ska fortfarande vara minst 9%
- ✓ Andelen resor som sker med bil uppgår till högst 29%

För att nå dessa mål behöver en rad åtgärder genomföras. Det krävs en utbyggnad och sammankoppling av cykelvägnätet. Det behövs också åtgärder i befintligt vägnät för att öka framkomligheten och trafiksäkerheten för cyklister. Säkra och attraktiva cykelparkeringar behöver finnas vid alla kommunala fastigheter och andra strategiska platser i kommunen. Vi vill återstarta det cykelråd som tidigare fanns för Tyresös invånare. Cykelrådet innebär att de som är intresserade av att utveckla Tyresö som cykelkommun får vara med som ett bollplank för kommunen om vilka satsningar som behövs för att öka cyklandet.

När vi bygger nya bostadsområden finns möjligheten att göra rätt trafiklösningar från början. Norra Tyresö centrum är ett kollektivtrafik- och centrumnära område. Här har det funnits planer på ett så kallat mobilitetshus. Ett mobilitetshus är ett modernare form av parkeringshus. Med närhet till kollektivtrafiken främjas hållbara resvanor och multi-modala resor (med flera olika trafikslag). De samlar upp och effektiviserar ett områdes behov av bil- och cykelparkering och syftar till att skapa rum för olika typer av mobilitetstjänster såsom leverans- och varuhantering, bil- och cykelpool osv. Huset kan också innehålla kommersiella lokaler, och bli en betydligt tryggare och trevligare plats än ett gammaldags parkeringshus. Med en samlad parkeringslösning minskar behovet av garage i fastigheterna, vilket bidrar till att sänka byggkostnaderna och därigenom hyrorna.

Vi vill se nya smarta lösningar för att öka tillgängligheten till kollektivtrafik. En sådan är anropsstyrd kollektivtrafik. Det innebär att bussen bara kommer om någon önskar åka. SL har genomfört prov med anropsstyrd kollektivtrafik i Norrtälje där utvärderingen nu pekar på att närboende upplevt lösningen som en förbättring av deras möjlighet till att resa kollektivt, vi vill verka för att detta ska provas även i Tyresö.

Hur och var man placerar fastigheter för handel har stor påverkan på våra resmönster. Vi vill se handel nära där människor bor. Vi säger nej till stora köpcenter och handelslador i Tyresö. Tidigare fanns en handelsstrategi som utvecklade översiktsplanens inriktning om att bygga för lokal tillgänglighet och undvika externhandel. Även handelsstrategin upphävdes av Socialdemokraterna och Moderaterna. Vi vill återinföra denna strategi för att främja det lokala näringslivet, hålla våra centrumområden levande och få en handel som är tillgänglig utan att man ska behöva ta bilen.

Med prioritet för gång-, cykel och kollektivtrafik minskar behovet av kostsamma vägutbyggnader. Dock kan ändå vissa vägar behöva byggas om och anpassas. Bollmoravägen är extremt viktig för att kollektivtrafiken ska kunna byggas ut i Tyresö. Det har sedan länge planerats för en ombyggnad av Bollmoravägen för att skapa bättre framkomlighet för kollektivtrafiken och bättre trafiksäkerhet för gående och cyklister. Detta projekt är nu ovisst sedan det nya styret har dragit i bromsen. Vi vill ge högsta prioritet till detta viktiga projekt.

Tyresös energi

Att använda energin smartare är ofta både den snabbaste och mest effektiva klimatåtgärden. Det finns en enorm potential att göra Sverige mer energieffektivt. Energimyndigheten har beräknat att mellan 20 och 25 terrawattimmar el kan sparas i Sverige från nu och fram till 2030. Det är ungefär lika mycket som Forsmarks tre kärnkraftsreaktorer producerar tillsammans på ett år. Det finns en fortsatt stor potential att minska energiförbrukningen i kommunens fastigheter och verksamheter. Även i hushållen finns potential till minskad energiförbrukning, vilket tas upp under kommunstyrelsens ansvar.

Att riva och bygga nya fastigheter är en av de mest energikrävande verksamheter som samhället ägnar sig åt. Vi ser rivningar som en absolut sista utväg om inga andra alternativ finns. I de allra flesta fall är det mer effektivt att renovera och bygga om befintliga fastigheter, ibland för nya ändamål. Ett exempel är Björkbackens före detta vård- och omsorgsboende som med smärre anpassningar kan användas för en rad verksamheter och bostäder för en mångfald av hyresgäster, som kollektivboende, unga, studenter och dem som idag står långt ifrån den ordinarie bostadsmarknaden.

Solenergi är en billig energikälla som kan byggas ut snabbt och ge ett betydande bidrag till vår energiförsörjning. Solenergi är lokal och kan också bidra med att leverera när andra energikällor av någon anledning faller ifrån. Vi vill fortsätta att placera solpaneler på alla kommunens fastigheter där det är möjligt. Solel har vuxit snabbt i Sverige de senaste åren. Något som fortfarande är mindre känt är storskalig solvärme. Solvärmen fångas in och koncentreras och kan ge betydande tillskott av värme från mars till november. Genom solvärme kan vi minska fjärrvärmens förbränning av bibränsle och avfall. Vi vill utreda möjligheten att bygga en pilotanläggning för solvärme i Tyresö.

Ett snabbt växande sätt att ta vara på den förnybara energin, är genom energilagring. Både el och värme går att lagra, exempelvis kan värme lagras i djupa borrhål, bland annat genom att överskottsvärme pumpas ner i bergvärmens energibrunnar under sommaren och därmed minskar elbehovet under vintern. El kan lagras i batteripack som kan tillverkas av batterier som tidigare suttit i elbilar eller elbussar. På så sätt kan batterierna återbrukas innan de därefter återvinns. Batterilagring kan bland annat användas för att bygga laddstationer som minskar effektbehovet och därmed möjliggör snabba laddstationer där elnätets kraft inte räcker till.

Vi vill utreda möjligheterna för energilagring i Tyresö, exempelvis i samband med att det nya verksamhetsområde Lindalshöjden (tidigare kalhygget) byggs ut.

Tyresös klimat och utveckling

Även om vi gör allt vi kan för att minska utsläppen av växthusgaser, så kommer vi också att tvingas anpassa oss till ett mycket mer instabilt klimat. I stort sett all kommunal verksamhet kommer att påverkas av effekterna av ett mer instabilt klimat. Torka, värmeböljor, bränder, skyfall, skred, höjda vattennivåer, översvämningar, lågt grundvatten, förändringar i ekosystem, instabila leveranskedjor. Listan kan göras lång. Det är dags att inse att de här frågorna kommer vara helt centrala i den kommunala verksamheten, och det är mer än hög tid att förbereda sig på detta. För att strukturera arbetet behövs en klimatanpassningsplan.

I Svensk Försäkring och IVL Svenska Miljöinstitutets senaste klimatanpassningsrankning kom Tyresö på en föga hedervärd delad 96:e plats. En hel del görs i kommunen, men den samlande planen saknas fortfarande. Det krävs en plan för att kunna rikta rätt resurser till klimatanpassningsarbetet, samt att följa upp och utvärdera insatserna. De kommuner som ligger i topp i klimatanpassningsarbetet arbetar alla efter en beslutad klimatanpassningsplan.

För att öka möjligheten att nå klimatmålen vill vi inrätta lokala medborgarråd för klimatfrågor, samt göra en extern granskning av kommunens klimatarbete. Det är än mer angeläget då kommunens digitala klimatplan inte längre finns tillgänglig.

Även om vi använder kommunens befintliga fastighetsbestånd mer effektivt, så kommer också nya byggnader att behövas. Att bygga mer i trä och minska användningen av betong är en viktig åtgärd för att minska klimatpåverkan. Trä har lägre klimatpåverkan och är ett förnybart material. Dessutom kan trä användas i mer komplexa konstruktioner, vilket tidigare var begränsat av betongens styrka. Vi vill fortsätta att bygga så mycket som möjligt i trä, och även stimulera privata fastighetsägare att använda trä som byggmaterial i högre utsträckning än idag.

När vi bygger ska vi i använda oss av naturbaserade lösningar, exempelvis gröna tak, regnbäddar, våtmarker och grönområden. Det ökar förmågan att hantera utmaningar som översvämningar, förbättra vattenkvaliteten och minska värmeöar.

Vi behöver minska avfallsmängderna och utveckla mer återbruk i Tyresö, ge råd och stöd till verksamheterna i att minska avfallet och öka återbruket. Källsortering ska ske inom alla kommunens verksamheter och återbruket för möbler, kontorsutrustning måste öka. Det ska bli lättare att få, hyra eller köpa återbrukade varor, bland annat genom att utveckla kretsloppscentralen i Petterboda, inrätta fler lokaler för återbruk och införa pop-up återbruk.

Att odla är en källa till glädje och kan bidra till sociala kontakter. Stadsodling har många positiva effekter och vi vill se mer stadsodling i alla bostadsområden. Även villaområden kan ha gemensamma odlingar för odling av grönsaker och rotfrukter. Befintliga koloniområden ska bevaras och om möjligt utökas. Att odla mer mat är inte bara ett nöje, undersökningar visar också att stadsodling kan ge betydande tillskott till livsmedelsproduktionen vid en kris.

Vi vill också pröva kommersiell stadsodling i Tyresö, gärna i form av socialt företagande. En kommersiell stadsodling använder överblivna ytor i kommunen för att odla och sälja mat lokalt.

I delar av Tyresö är det dyrt och komplicerat att anlägga kommunalt vatten och avlopp. Vi ser positivt på möjligheten att pröva nya lösningar med lokala mindre anläggningar där det är lämpligt.

Våra satsningar:

- ✓ Inrätta naturreservat Barnsjöskogen i enlighet med förvaltningens tidigare förslag till avgränsning och reservatsföreskrifter.
- ✓ Ta fram en naturvårdsplan.
- ✓ Utöka resurserna till Naturskolan och naturguidesverksamheten.
- ✓ Ta fram en plan för hur Tyrestakilens svaga samband ska stärkas.
- ✓ Säkerställa ekologisk kompensation vid exploatering.
- ✓ Ta fram en belysningsstrategi.
- ✓ Bekämpa invasiva arter och involvera invånarna med hjälp av mobilspel.
- ✓ Utredda med syfte att inrätta biotopskyddsområde Amaryllis.
- ✓ Återinföra Trafikstrategin inklusive trafikplanerna.
- ✓ Bygga ut och trafiksäkra sammanhängande cykelvägar i centrala Tyresö.
- ✓ Verka för att cyklingen ska utgöra 20% av resandet i kommunen år 2030 i enlighet med regionala mål och översiktsplanen.
- ✓ Tillskapa säkra cykelparkeringar vid kommunala fastigheter och andra strategiska platser i kommunen.
- ✓ Återstarta cykelråd för Tyresös invånare.
- ✓ Bygga ett mobilitetshus i Norra Tyresö centrum.
- ✓ Verka för test med anropsstyrd kollektivtrafik i samarbete med Regionen.
- ✓ Återinföra en handelsstrategi.
- ✓ Prioritera ombyggnad av Bollmoravägen inklusive ombyggd korsning med Njupkärrsvägen.
- ✓ Skala upp kommunens arbete med energieffektivisering.
- ✓ Undvika rivningar och använda befintliga fastigheter till lämpliga ändamål, exempelvis Björkbackens före detta vård- och omsorgsboende.

- ✓ Utredda en pilotanläggning för solvärme i Tyresö.
- ✓ Utredda energilagring.
- ✓ Utbyggnad av solceller på kommunala fastigheter.
- ✓ Fortsätta bygga ut laddinfrastrukturen i kommunen.
- ✓ Ta fram en klimatanpassningsplan för Tyresö.
- ✓ Bygga mera i trä.
- ✓ Återbruka mer med möjlighet till pop-up för återbruk.
- ✓ Ge fler möjlighet att odla i sitt bostadsområde.
- ✓ Testa kommersiell stadsodling. Gärna som socialt företag.
- ✓ Verka för lokala VA-lösningar på yttre Brevik.
- ✓ Involvera det lokala näringslivet för att nå våra klimatmål. Inrätta ett medborgarråd om hur Tyresö ska nå sina klimatmål.

Kommunstyrelsen

Förändring jämfört med styret +2 miljoner kr

Verksamhetsområden:

Strategi, investeringar och fastigheter

Gemensam verksamhet

Politisk verksamhet

Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för kommunens verksamhet, inklusive ekonomi och utveckling, och ansvarar för att kommunfullmäktiges beslut genomförs. Kommunstyrelsen ska följa nämndernas och de kommunala bolagens verksamheter och bevaka utvecklingen på områden som har betydelse för kommunen.

Demokrati är en grundläggande princip och inte bara något som sker vid valurnan vart fjärde år. Miljöpartiets gröna samhälle vilar på tanken om att beslut ska fattas av eller så nära de människor som berörs som möjligt. Alla ska känna att de kan vara med och påverka. Vi vill skapa större delaktighet och bjuda in till dialog i viktiga beslut. Vi vill att fler medborgare kan komma med förslag på förbättringar och idéer. För oss är det särskilt viktigt att lyssna på och involvera unga.

Det nuvarande styret i kommunen, Socialdemokraterna och Moderaterna har på flera sätt försvårat kommunstyrelsen uppdrag. Genom att avveckla ett flertal av kommunens strategier, så minskar möjligheten att utvärdera och följa upp verksamheterna. Kommunplanens politiska uppdrag är på en så översiktlig nivå att det är svårt att bedöma i vilken grad de har uppfyllts. De mål som finns redovisas alltför lättvindigt som "gröna", det vill säga att målen uppfylls, trots att det är högst osäkert, eller direkt felaktigt. Exempelvis kommunens klimatmål.

Transparens och insyn är ledord för oss. Den demokratiska insynen i kommunens verksamhet har tyvärr försvårats avsevärt genom ett nytt ärendehanteringssystem "Lex", där den publika webben för att följa kommunens beslut, har omfattande brister i gränssnittet och sökmöjligheterna. Detta försvårar invånarnas möjlighet att få tillgång till kommunens ärenden och beslut. Kommunplanen med budget redovisar ekonomin på en så pass översiktlig nivå, att de är svårt att utläsa vad kommunen egentligen ska göra och inte göra.

Styret har också tagit flera beslut som är i strid med gällande översiktsplan, som att stoppa naturreservat Barnsjöskogen, och att påbörja planering för två nya bilkörfält på Tyresövägen, trots att översiktsplanen tydligt anger att eventuella nya körfält ska vara kollektivtrafikkörfält.

När kommunstyrelsens arbete med strategiska uppdrag försvagas, så ökar istället politisk detaljstyrning och informell styrning. Det demokratiska utrymmet krymper. Det är en mycket oroväckande utveckling. Miljöpartiet vill se en utveckling i motsatt riktning. Vi vill att kommunen styrs med politiskt antagna strategier som följs upp och utvecklas löpande. Alla politiska partier och invånarna ska kunna följa vilka uppdrag som ges och hur de följs upp.

Vi vill följa översiktsplanen som säger att Tyresö ska utvecklas på ett klimatsmart sätt, med nya bostäder i kollektivtrafiknära lägen och centrumbildningar som gynnar kapacitetsstarka trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik.

Insyn i politiken är avgörande för en levande demokrati. Dokument, beslut och protokoll ska finnas lätt tillgängliga för medborgare och media. Vi behöver därför införa ett nytt ärendehanteringssystem.

Fattade beslut ska följas upp på ett korrekt och ärligt sätt, och om man inte når målen eller om osäkerhet råder, så ska det rapporteras korrekt i tertial- och årsredovisningar. Klimatpolitiken ska likställas med den ekonomiska politiken. Därför ska vi införa löpande uppföljning tertialvis av utsläppen inom Tyresö och hur de står i relation till kommunens klimatmål.

Vi vill göra Tyresös invånare och företagare mer involverade i omställningen till ett hållbart samhälle. Vi vill genomföra ett medborgarråd för klimatfrågor, där en representativ grupp av Tyresö invånare får arbeta fram förslag på hur kommunen kan ställa om och minska sina klimatutsläpp. Vi vill också göra en extern granskning av kommunens klimatarbete. Det är än mer angeläget då kommunens digitala klimatplan inte längre finns tillgänglig.

Vi vill utveckla energi- och konsumentrådgivningen och hjälpa hushållen att bli mer energieffektiva. Exempelvis genom modellen Energikassen. Då får man gratis låna hem elmätare som mäter apparaters elförbrukning, en värmekamera som kan upptäcka värmeskillnader och en hygrometer som mäter fukt. Vi vill införa en app för att invånarna lätt ska kunna skicka felanmälningar och synpunkter till kommunen, exempelvis som Stockholms stads Tyck till-app.

Att höja den civila krisberedskapen förutsätter att fler invånare blir engagerade. Vi vill ge förvaltningen i uppdrag att samverka med bostadsrättsföreningar, hyresgästföreningar, villaägareföreningar, samfälligheter, företagarföreningar och andra föreningar, för att inventera och tillgängliggöra de mänskliga och materiella resurserna i kommunen vid ett krisläge.

Att kunna hålla kontakt med omvärlden kan vara avgörande i ett krisläge. Att kunna nå nära och kära kan också bidra till att hålla uppe humöret och undvika apati. Erfarenheterna från Ukraina visar att tillgång till Internet har varit viktigt för många. Vi vill därför utrusta kommunens trygghetspunkter med tillgång till satellitbaserad internetanslutning.

Vi vill ta ett helhetsgrepp på kommunens fastigheter. Många kommuner har samlat kommunens samhällsfastigheter i ett bolag, och vi ser stora fördelar med det. Vi vill utreda denna modell för Tyresö. Rivning av fungerande fastigheter ska undvikas, både av ekonomiska och miljömässiga skäl. Återbruka fastigheter för nya ändamål istället för att riva. Exempelvis Björkbacken som skulle passa utmärkt att anpassa till olika verksamheter och bygga om till mindre lägenheter för en mångfald av hyresgäster, som kollektivboende, unga, studenter och dem som idag står långt ifrån den ordinarie bostadsmarknaden.

Våra satsningar:

- ✓ Införa löpande uppföljning tertialvis av utsläppen inom Tyresö och hur de står i relation till kommunens klimatmål.
- ✓ Ta fram en extern granskning av klimatarbetet.
- ✓ Utveckla energi- och konsumentrådgivning. Exempelvis genom modellen Energikassen.
- ✓ Följa översiktsplanen i utvecklingen av kommunen.
- ✓ Kunna hitta kommunens politiska beslut på nätet. Ersätta publiceringssystemet LEX med ett system som är användarvänligt och tillgänglighetsanpassat.
- ✓ Utveckla en app för felanmälningar i kommunen.
- ✓ Anpassa Björkbackens fd vård- och omsorgsboende till verksamhetslokaler och bostäder för olika behov.

- ✓ Utredda om kommunens fastigheter kan läggas i ett bolag.
- ✓ Höja invånarnas krisberedskap. Samverka med BRF/HGF/Samfälligheter/föreningar osv.
- ✓ Utrusta kommunens trygghetspunkter med tillgång till satellitbaserad internetanslutning.

Tyresö Bostäder AB

Tyresös Bostäder ska erbjuda bra bostäder till rimliga hyror i Tyresö. Bolaget ska utveckla bostadsbeståndet, säkerställa kvaliteten och livslängden på fastigheterna. Kompetensbyggande och stora ekonomiska resurser krävs för Granängsringens ROT-renovering (Renovering, Ombyggnad och Tillbyggnad) som planerats i många år. Det handlar om omfattande upprustning av fastigheterna, däribland stambyte, åtgärder för energi, ventilation, balkonger och klimatskal.

Det tidigare vård- och omsorgsboendet Björkbacken ska anpassas till verksamhetslokaler och bostäder. Det kan vara bostäder för unga, äldre och sociala bostäder, samt kollektiv- och generationsboende. Kommunens mål om cirkulär ekonomi ska beaktas, dvs resurseffektivitet, klimat- och miljönytta. Ombyggnationen ska skapa nytt värde, inte leda till minskat fastighetsvärde.

Tyresö Bostäder ska fortsätta arbetet med energieffektivisering och bygga ut solceller på fler fastigheter. Bostäderna ska vara miljö- och klimatanpassade, där de boende kan bidra till att minimera energianvändning och avfall. Det ska vara lätt att göra rätt kring matavfallsinsamling, avfallshantering och återvinning.

Tyresö Bostäder ska ha en effektiv markanvändning, utan att överexploatera bostadsnära grönområden. Grönytor och biologisk mångfald är väsentliga för hälsan och välbefinnandet. Gröna gårdar som erbjuder utelek är också viktig för barns utveckling. Tyresö Bostäder ska fortsätta arbetet för social hållbarhet, erbjuda lek och uteaktiviteter odlingsmöjligheter och trygghetsvärdar. Vi vill också se fler jobb- och integrationsprojekt i samarbete med kommunen.

Tyresö Bostäder bör inte ombilda hyresrätter till bostadsrätter, såvida det inte finns särskilda skäl som att till exempel skapa mer blandade upplåtelseformer inom ett område. Tyresö kommun ska inte lämna över stora investeringskostnader för nya vård- och omsorgsboenden på Tyresö Bostäder. Det riskerar att underhåll och upprustning av befintliga hyresfastigheter uteblir.

Ekonomiska förutsättningar

Miljöpartiet ingick i det förra styret var med och byggde upp kommunens ekonomi, från underskott till kraftiga överskott. Detta trots pandemi, inflation och höga räntor. Tyresös ekonomi står betydligt starkare idag än tidigare. Överskotten (resultaten) förra mandatperioden var rekordstora, 691 miljoner kronor (mkr), vilket gav ett resultat på över 5 procent över mandatperioden. 150 mkr avsattes i en resultatutjämningsreserv, för sämre tider. Miljöpartiet har i hög grad bidragit till att Tyresö kan kompensera för uppräknings av pris, index, löner och inflation, dvs inte behöva skära i verksamheterna.

Styrets (Socialdemokraternas och Moderaternas) budget är skriven på en mycket övergripande nivå, vilket gör det svårt att utläsa vilka pengar som ska användas till vad - vad som prioriteras, nedprioriteras och bortprioriteras. I styrets budget ligger oklara buffertar på över 60 mkr. Med en så stark ekonomi i grunden, ifrågasätter vi om dessa avsättningar är motiverade, eller om det är ett sätt att försöka hålla undan ospecifiserade medel till favoritprojekt.

För att nå klimatmålen och bygga social hållbarhet riktar vi 55 mkr direkt till verksamheterna, där resurserna kan göra nytta och stärka kommunen. Vi vill att Arbetsmarknads- och socialnämnden ska få andrum, med en budget som räcker till för att kunna göra ett bra jobb. Att varje år kämpa med stora underskott gynnar varken medarbetare eller de tyresöbor som behöver stöd. Att styret sedan med en självklarhet tar centrala buffertar i anspråk till nämnden utan att fatta formella beslut, är ett mycket oseriöst förfarande.

Kostsamma politiska prestigeprojekt med oklar nytta står inte Miljöpartiet bakom. Uppdraget om Björkbackens vård- och omsorgsboende är ett stort risktagande som kan drabba både skattebetalare och Tyresö Bostäders hyresgäster. Att lägga ett planuppdrag om vård- och omsorgsboende, utan att utreda behoven eller de ekonomiska förutsättningarna, är inte en god användning av kommunens och Tyresö Bostäders begränsade resurser.

Skattebetalarnas pengar ska användas ansvarsfullt och med respekt. Förgäveskostnader är pengar i sjön och ska i största möjliga mån undvikas. Miljöpartiet avser att fortsätta med planarbetet av Trollbäcksstråket, det som Alliansen tog initiativ till och som det förra styret fortsatte. Att stoppa planarbetet innebär att kommunen lagt ned stora resurser som blir till förgäveskostnader och som istället läggs på driften. Dessutom är det oansvarigt gentemot intressenterna och nonchalant gentemot skattebetalarna. Vi avser också fortsätta arbetet med klimatanpassning i Fornuddsparken, dvs skyfallsåtgärderna mot översvämning.

Att låta förvaltningen jobba mer än ett decennium med att inrätta Barnsjöskogens naturreservat, för att i sista stund sätta stopp, är slöseri med både personella och ekonomiska resurser. Att planera för utbyggnad av Tyresövägen för hundratals miljoner, för att bilister ska tjäna sekunder, är inte rätt användning av skattepengar.

Inte heller ser vi nyttan med ett uppdrag om fler parkeringsplatser i Norra Tyresö Centrum som har ett beslutat kvalitetsprogram. Detta gäller även uppdrag för småhusbyggande, då kommunen redan har en väl genomarbetad och förankrad översiktsplan som pekar ut var och hur olika typer av bostäder kan vara lämpliga.

Vi behöver begränsa investeringarna som år efter år driver upp kostnader i räntor och drift. Men vi kan inte annat än förhålla oss till de investeringar som redan beslutat, även om vi inte står bakom allt.

Omställningen till hållbara resor och transporter kan inte vänta. Vi lägger tillbaka Bollmoravägen i investeringsprogrammet och 20 miljoner kr till cykelinfrastruktur. Trafiksäkra gång- och cykelvägar är av ytterst vikt och Bollmoravägen är väsentlig för busstrafikens framkomlighet. Vi lägger också tillbaka Fårdala ridhus som Socialdemokraterna och Moderaterna plockat bort från investeringsprogrammet. Hästar och ridning är en fritidsverksamhet som till största del intresserar flickor. För Miljöpartiet jämställdhet och likvärdig fritid för pojkar och flickor väsentligt.

Miljöpartiets budget förhåller sig till styrets budget, då vi inte längre får ett opolitiskt förslag från förvaltningen sen Socialdemokraterna och Moderaterna tog över. Vi fördelar ut 58 miljoner kronor (mkr) till verksamheten, jämfört med styrets budget och vi gör besparingar på 3 mkr.

Våra satsningar riktas främst till social hållbarhet - till barn och unga som kan få goda livsvillkor, till ekologisk hållbarhet - skydd av natur och biologisk mångfald och till att minska våra klimatutsläpp, samt att klimatanpassa kommunen.

Förändring jämfört med styret i miljoner kronor

Barn- och utbildningsnämnden	+13
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	+1
Arbetsmarknads- och socialnämnden	+17
Äldre- och omsorgsnämnden	+2
Kultur- och fritidsnämnden	+3
Samhällsbyggnads- och hållbarhetsnämnden	+20
Kommunstyrelsen	+2
Totala satsningar	+58

Besparingar

Partistöd -20 %	1,0
Ingen ska arvoderas mer än 100 %	0,4
Satsningar på förebyggande åtgärder och tidiga insatser ger mindre kostnader för socialtjänsten	1,6
Totala besparingar	3,0

Barnkonsekvensanalys

En oppositionsbudget är en skuggbudget till styrets budget. Barnkonsekvensanalys finns i styrets budget, där en förvaltning finns för att ta fram de dokument som krävs. Våra satsningar riktar sig till största del till barn och unga, vilket ger dem bättre livsvillkor och en ljusare framtid.